

การแบ่งส่วนราชการของกรมการฝึกหัดครู

ประวัติการฝึกหัดครู

การฝึกหัดครูได้เริ่มมาแต่ พ.ศ. ๒๔๓๕^๑ แต่เดิมนั้นกรมศึกษาธิการมีหน้าที่ผลิตครูเพื่อไปประจำทำการสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นการผลิตครูสายสามัญด้านวิชาการ โรงเรียนฝึกหัดครูแห่งแรกตั้งขึ้น ณ บริเวณโรงเรียนเลี้ยงเด็กสะพานค้ำ พระนคร เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์" ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนฝึกหัดครู"^๒

ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๔๕๖ การฝึกหัดครูมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา ได้เกิดโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การผลิตครูในระยะแรกนั้นยังมีจำนวนน้อยมาก ไม่เพียงพอกับความต้องการของประเทศ ทางราชการจึงจัดตั้งกรมฝึกหัดครูขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม ฉบับ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งให้ไว้ ณ วันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๗ มีผลบังคับให้เป็น "กรมการฝึกหัดครู" มาตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๗ จนถึงปัจจุบัน

กรมการฝึกหัดครู เป็นกรมหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย หน่วยงานที่สำคัญ ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายวิชาการ โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็นกองต่าง ๆ ๗ กอง และสำนักเลขานุการกรม ดังปรากฏในแผนผังการแบ่งหน่วยงานของกรมการฝึกหัดครูในภาคผนวก ก.

^๑กรมการฝึกหัดครู, ประวัติกรม และวิทยาลัยครู (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๗), หน้า ๑.

^๒เรื่องเดียวกัน.

การแบ่งส่วนราชการในวิทยาลัยครู

วิทยาลัยครู เป็นส่วนราชการของกรมการฝึกหัดครู สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และมีฐานะเทียบเท่ากอง

ปัจจุบันมีวิทยาลัยครู ๓๖ แห่ง และทุกวิทยาลัยได้รับการยกฐานะเป็นวิทยาลัยครู ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. ๒๕๑๘ แต่ละวิทยาลัยครูประกอบด้วยหน่วยงานสำคัญ คือ สำนักงานอธิการ และคณะวิชาต่าง ๆ (โปรดดูแผนภูมิการแบ่งส่วนราชการในวิทยาลัยครูตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. ๒๕๑๘ ในภาคผนวก ข.)

การแบ่งกลุ่มวิทยาลัยครู

เพื่อให้วิทยาลัยครูต่าง ได้ร่วมมือกันทั้งทางด้านวิชาการและการใช้ทรัพยากร ร่วมกัน กรมการฝึกหัดครูจึงจัดแบ่งวิทยาลัยครูออกเป็น ๖ กลุ่ม^๑ คือ

๑. วิทยาลัยครูกลุ่มกรุงเทพมหานคร มี ๖ แห่ง คือ วิทยาลัยครูจันทระเกษม วิทยาลัยครูธนบุรี วิทยาลัยครูพระนคร วิทยาลัยครูสวนดุสิต และวิทยาลัยครูสวน-สุนันทา
๒. กลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ มี ๘ แห่ง คือ วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครู เชียงใหม่ วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ วิทยาลัยครูพินุลสงคราม (จังหวัดพิษณุโลก) วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ และวิทยาลัยครู นครสวรรค์
๓. กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี ๘ แห่ง เช่นกัน คือ วิทยาลัยครูเลย วิทยาลัยครูอุดรธานี วิทยาลัยครูสกลนคร วิทยาลัยครูอุบลราชธานี วิทยาลัยครูมหาสารคาม วิทยาลัยครูสุรินทร์ วิทยาลัยครูนครราชสีมา และวิทยาลัยครู บุรีรัมย์

^๑พะยอม แก้วกำเนิด, "โครงการกลุ่มวิทยาลัยครู," ครูปริทัศน์

๔. กลุ่มวิทยาลัยครุภาคกลาง มี ๕ แห่ง คือ วิทยาลัยครูเทพสตรี (จังหวัดลพบุรี) วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยการณ (จังหวัดปทุมธานี) วิทยาลัยครูจันทบุรี และวิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา

๕. กลุ่มวิทยาลัยครุภาคตะวันตก มี ๔ แห่ง คือ วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง วิทยาลัยครูเพชรบุรี

๖. กลุ่มวิทยาลัยครุภาคใต้ มี ๕ แห่ง คือ วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูภูเก็ต และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี

การแบ่งกลุ่มวิทยาลัยนี้ก็เพื่อให้วิทยาลัยครูสามารถให้บริการทางวิชาการแก่สังคมได้ทั่วถึง โดยวิทยาลัยครูแต่ละกลุ่มมีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

๑. ประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องการเปิดวิชาเอก-โท
๒. ประสานงานโครงการต่าง ๆ ทางวิชาการ
๓. หมุนเวียนกันรับผิดชอบ เป็นเจ้าภาพจัดสัมมนาทางวิชาการ
๔. ให้ความช่วยเหลือแก่กันทางด้านบุคลากรและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ^๑

อาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครู

กรมการฝึกหัดครูมีหน้าที่ตาม พ.ร.บ. วิทยาลัยครู ๒๕๑๔ คือ ผลิตครู วิจัย ส่งเสริมวิชาชีพและวิทยฐานะของครูอาจารย์คณะเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา ทำนุบำรุง ศิลป วัฒนธรรม และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม งานการผลิตครูและการส่งเสริม วิทยฐานะครูนับว่าเป็นงานหลักที่สำคัญ ในการผลิตครูนั้น อาจารย์นับว่าเป็นบุคลากรหลัก ของสถาบันฝึกหัดครู และกรมการฝึกหัดครู ในสถาบันอุดมศึกษาทั่วไปอาจารย์เป็นปัจจัยที่ สำคัญที่สุดของสถาบัน ความมีชื่อเสียงของสถาบัน เกี่ยวพันกับคุณภาพของอาจารย์เสมอ ถึงกับมีคำกล่าวที่ว่า "ความก้าวหน้าของมหาวิทยาลัยนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพของอาจารย์เป็นสำคัญ" (Great Teachers are the beginning of University Development) เมื่อ

^๑กรมการฝึกหัดครู, นโยบายและการจัดการฝึกหัดครูตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติระยะที่ ๔ (๒๕๒๐-๒๕๒๔), หน้า ๓๗.

เกิดมีมหาวิทยาลัยขึ้นในโลกเมื่อประมาณ ๔๐๐ ปีมาแล้ว สถาบันเหล่านั้นก็เน้นเรื่องคุณภาพของคณาจารย์เป็นสำคัญ^๑

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กรมการฝึกหัดครูจึงได้ตระหนักถึงการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ โดยมีโครงการพัฒนาอาจารย์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน เพื่อให้อาจารย์ของวิทยาลัยครูมีคุณภาพมาตรฐานตามเกณฑ์ของสถาบันอุดมศึกษา เกณฑ์ที่ใช้เป็นมาตรฐานประเมินคุณภาพของอาจารย์ที่เคยใช้และเป็นที่รู้จักกันดี คือ เกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงบประมาณได้ร่วมกันกำหนดมาตรฐานของอาจารย์ สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ ๓ โดยกำหนดเกณฑ์สัดส่วนคุณวุฒิต่างกันไว้ ดังนี้ ปริญญาเอก : ปริญญาโท : ปริญญาตรี : เท่ากับ ๑.๕ : ๕ : ๓.๕^๒ เกณฑ์ดังกล่าวนี้ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิขั้นต่ำ

อาจารย์วิทยาลัยครูจากการสำรวจเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๒๓ มีจำนวนทั้งสิ้น ๕,๙๑๐ คน ในจำนวนนี้อยู่ระหว่างลาศึกษาต่อ ๖๗๖ คน และช่วยราชการที่อื่น ๕๔ คน คงเหลืออาจารย์ที่สอนประจำวิทยาลัย จำนวน ๕,๑๘๐ คน จำแนกเป็น ปริญญาเอก ๕๐ คน ปริญญาโท ๒,๒๑๓ คน ปริญญาตรี ๒,๙๑๗ คน และต่ำกว่า ปริญญาตรี ๑๓๗ คน (การศึกษาครั้งนี้ประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะจัดรวมอยู่ในระดับปริญญาตรี) ถ้าคิดสัดส่วนเฉพาะปริญญาเอก : ปริญญาโท : ปริญญาตรี เท่ากับ ๐.๑ : ๔.๓๕ : ๕.๕๑ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิขั้นต่ำแล้ว ยังต่ำกว่าเกณฑ์

^๑ วิจิตร ศรีสอาน, หลักการอุดมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๓๑.

^๒ ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ, รายงานการสัมมนาเรื่องแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ ๔ (กรุงเทพมหานคร: หน่วยผลิตเอกสารมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๘.

เพื่อให้การเปรียบเทียบคุณวุฒิเป็นที่เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้กำหนดค่าคุณวุฒิ
เพื่อการเปรียบเทียบ ดังนี้ ประญาเอก กำหนดค่าเป็น ๑ ประญาโท กำหนดค่าเป็น .๗
และปริญญาตรี กำหนดค่าเป็น .๕^๑ เมื่อได้กำหนดค่าดังนี้แล้ว ก็เอาค่าคุณวุฒิปริญญาเอก ๑
โท .๗ ตรี .๕ ไปคูณในเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิขั้นต่ำ คือ ๑.๕ : ๕ : ๓.๕ แล้วบวกกัน
หารด้วย ๑๐ จะได้ $๑.๕ \times ๑ + ๕ \times .๗ + ๓.๕ \times .๕$ ซึ่งเท่ากับ ๐.๖๗๕ ค่าที่ได้
นั้นจะเป็นค่าเฉลี่ยเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิขั้นต่ำ ค่าเฉลี่ย ๐.๖๗๕ นี้เมื่อนำสัดส่วนคุณวุฒิของ
อาจารย์วิทยาลัยครูมาแปลงเป็นค่าตามที่กำหนดไว้ข้างต้น จะพบว่า ค่าคุณวุฒิเฉลี่ย
ของอาจารย์วิทยาลัยครูจะมีค่า .๕๘๒ ซึ่งแสดงว่า คุณวุฒิอาจารย์วิทยาลัยครูยังต่ำกว่า
เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิขั้นต่ำ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าค่าเฉลี่ยของอาจารย์วิทยาลัยครูจะ
ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แต่เมื่อพิจารณาคุณวุฒิของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ที่เปิด
สอนถึงระดับปริญญาตรีในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ ๓ ในระยะนั้นคุณวุฒิของอาจารย์
ในสถาบันอุดมศึกษาเกือบทุกแห่งก็ยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งก็มีปัญหาขาดแคลนอาจารย์
เช่นเดียวกับวิทยาลัยครู เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (.๖๗๑) มหาวิทยาลัยเกษตร-
ศาสตร์ (.๖๕๑) มหาวิทยาลัยขอนแก่น (.๖๑๓) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (.๖๑๔)
และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (.๖๕๖) และอื่น ๆ ยกเว้นมหาวิทยาลัยมหิดลมีค่า
คุณวุฒิของอาจารย์สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (.๖๘๗)^๒

^๑ อาชิบอลล์ บี. ซอร์ และธำรง บัวศรี, การวิเคราะห์และคาดคะเนความต้องการของอาจารย์มหาวิทยาลัยในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๑๑), หน้า ๕๓-๗๒.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการติดตามผลการดำเนินงานพัฒนา การศึกษาระดับอุดมศึกษา ปี ๒๕๑๗ (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๑๘), หน้า ๑๘-๖๑.